

Особливості способу вчинення розбійних нападів під час інкасації грошових коштів, цінностей та цінних паперів

Попадюк А.П., слухач курсу з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» ННІЗН НАВС

Останнім часом в Україні стрімко погіршується ситуація щодо розбійних нападів під час інкасації грошових коштів, цінностей та цінних паперів: зростає їх кількість та підвищується зухвалість способів вчинення даних злочинів. Цьому сприяє розповсюдження безробіття, чимала кількість нелегальної зброї та недоліки розшукової й профілактичної роботи правоохоронних органів. З 2004 по 2014 роки кількість розбійних нападів на банки в Україні зросла у порівнянні з попереднім періодом приблизно в 5 разів.

Розбійні напади на банківські установи у переважній їх більшості здійснюються: а) з проникненням у приміщення банків та інші сховища; б) під час інкасації матеріальних цінностей; в) під час транспортування матеріальних цінностей. Аналіз свідчить, що 88 % розбійних нападів відбувалося шляхом відкритого проникнення злочинців до приміщень банків, 12 % - нападом на інкасаторів під час інкасації або (та) транспортування матеріальних цінностей.

Для забезпечення дієвої методики розслідування даних злочинів слід ретельно дослідити елементи криміналістичної характеристики, зокрема, спосіб вчинення таких розбійних нападів. Нападам на інкасаторів притаманна триланкова структура (містить поведінку суб'єкта до, під час та після вчинення злочину). Учасники злочинної групи прагнуть вчинити напад із найменшим ступенем ризику для викриття своєї діяльності. Залучення кількох осіб до вчинення нападу також потребує узгоджених дій від усіх учасників злочинної групи.

Ці та інші обставини дозволяють стверджувати, що напад на інкасаторів є, здебільшого, повноструктурним способом заволодіння грошовими коштами та іншими матеріальними цінностями. Тому криміналістичний аналіз нападів на інкасаторів має містити відомості про дії з підготовки, вчинення та приховування злочинних дій; про структуру та зв'язки злочинної групи; про типові об'єкти нападу та іншу криміналістично-значущу інформацію.

В цілому за місцем злочинного посягання напади на інкасаторів можна поділити на: 1) напад, вчинений на інкасаторів на відкритій місцевості; 2) напад, вчинений на інкасаторів із проникненням у приміщення установ, підприємств та організацій; 3) напад, вчинений на інкасаторів з метою захоплення спеціалізованих транспортних засобів, призначених для перевезення грошових коштів та інших матеріальних цінностей тощо.

На стадії готування розбійних нападів злочинці попередньо обирають об'єкти посягання, насамперед, відділення банків, відстежують стан охорони та відеоспостереження, вивчають особливості робочого режиму установ, співробітників, інкасаторів під час інкасації та транспортування матеріальних цінностей. Напад переважно планується здійснювати організованими групами злочинців із застосуванням зброї чи інших знарядь, розподілом функцій та завдань. З метою ретельного відпрацювання плану, злочинці, як вказує дослідження, здійснюють: зовнішнє спостереження - 35,3 %; внутрішнє обстеження - 15,7 %; вербування співучасників - 11,8 %; придбання засобів вчинення та підшукування зброї -35,2 %. Як типові місця вчинення нападів на інкасаторів, що відповідають зазначеним умовам, є круглі повороти, вузькі ділянки та такі ділянки доріг, що ремонтуються, шляхопроводи та тунелі, мости, залізничні переїзди, перехрестя. Можна виокремити такий елемент підготовки, як попередня репетиція нападу (креслення схем, складання

алгоритму дій нападників, попередній виїзд на місце запланованого нападу). Злочинці вивчають шляхи проїзду інкасаторських спецавтомобілів, аналізують достатність і якість охорони, вивчають найбільш зручні, на їх погляд, ділянки для вчинення нападу, передбачають шляхи відступу та способи приховування викрадених цінностей.

На стадії вчинення нападу на інкасаторів вживаються заходи, направлені на безпосереднє виконання злочинних дій та заволодіння грошовими коштами. Особливе криміналістичне значення має характер застосованого насильства: такі дії можна розділити на напади із застосуванням фізичного насильства та напади із застосуванням психічного насильства. Зазвичай психічне насильство супроводжується застосуванням фізичного насильства у той чи іншій формі та мірі. Це зумовлено бажанням злочинців у обмежений час зламати опір та довести інкасаторів до безпорадного стану, позбавивши їх будь-якої надії на порятунок.

На третій стадії злочинцями виконуються дії з приховування слідів - реалізація та використання викраденого, знешкодження слідів, що могли лишитися внаслідок вчинення нападу, практична реалізація заходів з вчинення протидії розслідуванню (наприклад, вплив на свідків, вплив на слідчого) тощо. У криміналістичній характеристиці нападів на інкасаторів інформація про спосіб приховування злочину набуває особливого значення. Аналіз свідчить про те, що злочинці тією чи іншою мірою, але завжди удаються до приховування слідів злочинної діяльності або своєї участі у ньому.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. М. Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю : Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції студентів, курсантів і слухачів. Донецьк, 30 квітня 2004 року / С. М. Гончаренко. - Донецьк : ДЮІ МВС при ДонНУ, 2004. - 352 с.
2. Завідняк В. І. Особливості розслідування злочинів, вчинених проти грошових коштів, цінностей та цінних бумаг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. І. Завідняк. - Київ, 2010. - 21 с.
3. Халиков А. Н. Вопросы криминалистической характеристики преступлений в практике расследования уголовных дел / А. Н. Халиков // Уголовное право. - 2006. - № 1. - С. 116-119.
4. Шурухнов Н. Г. Криминалистика / Н. Г. Шурухнов. - М : Юристъ, 2010. - 411 с.

Види насильницьких злочинів, які вчиняються щодо неповнолітніх

Пясковський В.В., кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри криміналістики та судової медицини НАВС

Незважаючи на те, що насильницькі діяння щодо неповнолітніх заборонені кримінальним законом, дана обставина не зупиняє злочинців від їх вчинення. У даний час уже не викликає подиву той факт, що в загальній кількості насильницьких злочинів росте число насильницьких діянь, вчинених щодо неповнолітніх, де ступінь тяжкості застосованого насильства є різною. При її оцінці враховуються не тільки наслідки у вигляді заподіяння неповнолітньому шкоди здоров'ю, але й інтенсивність, характер насильства, його тривалість, спосіб застосування.

Аналіз соціально-економічної й політичної ситуації в державі свідчать про те, що в Україні за роки реформ не покращилася ситуація в галузі захисту особи в цілому й, неповнолітніх, зокрема. Недостатньо захищеними залишаються права й свободи дитини. Тим часом Конституція України (ст. 52) вказує, будь-яке насильство над дитиною переслідуються за законом [1]. Відповідно до положень Конституції України й ст. 1 КК України [2] в переліку об'єктів правового захисту на перше місце поставлена охорона прав і свобод людини й громадянина. Треба сказати, що недоторканість дитини охороняється численною системою кримінально-правових норм, для яких головним завданням є захист її прав і свобод. Однак його вирішення шляхом